

STORTINGET

Representantforslag 150 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken

Dokument 8:150 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om grønn ny deal: mer bærekraftig fiskefôr

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge må løse klimaproblemene og samtidig skape nye arbeidsplasser. En satsing på bærekraftig fôr vil kunne styrke omdømmet til norsk oppdrettsnæring, skape ny norsk industri og gjøre Norge mer selvforsynt.

Norsk laks spises i dag over hele verden. Jo mer miljøvennlig man klarer å gjøre matproduksjonen i Norge, jo bedre omdømme vil den norske laksen få. Norsk oppdrettsnæring trenger å ta en rekke grep for å bli mer miljøvennlig framover, og en mer bærekraftig fôrproduksjon er et vesentlig et.

Norsk oppdrettsnæring har et stort forbruk av soya fra Sør-Amerika i fiskefôret. Mesteparten av de vegetabilske proteiningrediensene i fôret kommer fra soyabønner, i form av proteinkonsentrat (SPC). Soyaproteinkonsentrat utgjorde om lag 16 pst. av fôret til lakseprodusentene i 2017, ifølge Framtiden i våre hender. For å produsere soyabønnene som ble importert fra Brasil til Norge som SPC i 2017, ble det lagt beslag på et område på 1 505 km². Dette tilsvarer et område like stort som 7 500 småbruk bruker i Brasil. Det er altså snakk om store arealer.

Problemene med dagens soyaforbruk

Soyaindustrien i Sør-Amerika ekspanderer på bekostning av regnskog og andre sårbare skogområder og

fører til store miljø- og helsemessige problemer, blant annet gjennom utstrakt bruk av giftige sprøytemidler. Presset på landområdene i Sør-Amerika vil sannsynligvis bli enda større i årene som kommer.

Noen har tatt til orde for en femdobling av oppdrettsnæringen innen 2050. Forslagsstillerne vil peke på at en slik vekst, dersom soyaandelen i fôret skal være lik som i dag, vil kreve et arealbeslag knyttet til soyaproduksjon som vil være større enn hele Norges produktive jordbruksareal i 2016.

Når regjeringen og næringen selv legger opp til en vekst i produksjonen i årene framover, forsterker det behovet for ytterligere tiltak for mer bærekraftig fôr, for å bidra til høyere bærekraftandel i allerede eksisterende produksjon, samt at økt produksjon ikke forverrer dagens utfordringer.

Det finnes alternativer

Tidligere var det i større grad vanlig å bruke villfisk som fiskefôr i oppdrettsnæringen. Dette var omstridt, og et ønske om å redusere villfiskandelen var noe av bakgrunnen for at mange har gått over til å bruke mer soya i fôret. At oppdrettsnæringen selv tidligere har endret fiskefôrtype, viser at det er mulig med endringer framover også.

Det har skjedd mye kunnskapsutvikling og forskning de siste årene som gir en rekke alternative muligheter for proteinrikt fiskefôr. Forskningsprosjektet Foods of Norway ved NMBU har for eksempel forsket fram mulig fiskefôr av gjæret treflis. På Mongstad produseres det fiskefôr av mikroalger basert på CO₂ fanget på Teknologisenter Mongstad. Algeproduksjonen til Finnfjord AS er et annet eksempel. Treflis, mikroalger, LAPS (slakteavfall), makroalger og insekter er alle potensielle fôrtyper som kan produseres vesentlig mer bæ-

rekraftig enn soyabønner, samtidig som de har et høyt proteininnhold.

Norge har gitt store midler til forskning og utvikling av disse fôrtyperne. Nå er tiden kommet for å legge til rette for at denne nye teknologien kan bidra til å utvikle nye arbeidsplasser her i landet. En rekke aktører står på terskelen til å satse på industriell produksjon, men det er vanskelig å få på plass gode nok rammevilkår for lønnsom drift, som kan utløse store investeringer, uten at det legges politiske føringer for at produksjonen skal bli mer miljøvennlig.

Også internt i oppdrettsselskapene er det tatt initiativer for å få et bedre miljøavtrykk fra føret. I Sjømat Norges strategi, Sjømat 2030, står det for eksempel følgende mål:

«Havbruksnæringen skal innen 2030 redusere sine miljømessige fotavtrykk. Dette vil realiseres blant annet ved at en vesentlig andel av fiskeføret skal bestå av animalske og vegetabiliske biprodukter, insektprodukter og/eller produkter fra dyrking av mikroorganismer. Valg av råvarer til fôr skal være bærekraftig i forhold av sikring av artsmangfoldet, og til bevaring av regnskog og andre biotoper.»

Norsk Industri skriver også i sitt Veikart for havbruksnæringen at næringen må utvikle teknologi og metoder som sikrer tilgang på bærekraftig fôr.

Forslagsstillerne mener det er svært positivt at næringen selv anerkjenner problemstillingen knyttet til fiskefôr og har begynt et arbeid for bedre fôr. Så lenge soyabønnene kan skaffes til en relativt lav pris, og det ikke stilles miljøkrav fra myndighetenes side, er det likevel vanskelig å se for seg at det vil skje store nok endringer raskt nok.

Med de store miljøproblemene man i dag står overfor, er det politikernes ansvar å lage rammevilkår som bidrar til at alle aktørene går i en mer miljøvennlig retning. At dette samtidig gir store muligheter for ny næringsutvikling, er en annen grunn til å legge tydeligere føringer på området. Erfaringene fra biodrivstoffpolitikken har vist oss at det å skape nye markeder for miljøvennlige løsninger kan, om politikken er godt nok utformet, bidra til å skape nye arbeidsplasser, samtidig som man får et mer miljøvennlig samfunn.

Etikkkrav

En utfordring med å erstatte soyabønner med alternative fôrtyper er at man risikerer å erstatte én type pro-

blematisk fôrproduksjon med en annen. Det er en rekke alternative fôrtyper som kan brukes i stedet for soya, men som ikke vil slå ut særlig bedre dersom de ble målt på bærekraft. En utvikling av en mer bærekraftig fôrindustri vil derfor måtte bygge på politiske føringer som gir en tydelig definisjon av hva bærekraftig fôr er.

Det er her særlig aktuelt å lage en definisjon ut ifra hvor arealkrevende produksjonen er, bruken av sprøytemidler, konsekvenser for artsmangfold og økosystem, hvor langt nede i verdikjeden produksjonen skjer, og om forråvarene kan komme fra avfallsstrømmer som allerede finnes, for å bidra til en bedre sirkulærøkonomi. Treflis og mikroalger skiller seg her spesielt godt ut som alternativer som oppfyller slike krav, men her trengs det videre utredning.

Innblandingskrav

Det finnes en lang rekke muligheter for produktutvikling og industribygging knyttet til alternativ fiskefôrproduksjon. Mye av forskningen er allerede gjort. Utfordringen for aktørene i næringen er usikkerhet om hvorvidt det finnes etterspørsel nok til å forsvare investeringene. Et omsetningspåbud som starter lavt, men gradvis trappes opp, kan bli en driver for at disse investeringene gjøres og omleggingen starter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen snarest legge fram en sak for Stortinget hvor det innføres et krav om at oppdrettsnæringen skal erstatte soyaproteinene som i dag brukes i føret, med bærekraftig fôr innen 2028. Saken skal inneholde en tydelig definisjon på bærekraft som sikrer at det bærekraftige føret har vesentlig lavere miljøavtrykk enn dagens soyabønner.
2. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om innføring av et omsetningspåbud for bærekraftig fiskefôr for oppdrettsnæringen, hvor man starter lavt, med en opptrappingsplan som gradvis økes opp til 100 pst. bærekraftig fôr innen 2035. Saken skal inneholde en tydelig definisjon på bærekraft som sikrer at det bærekraftige føret har vesentlig lavere miljøavtrykk enn dagens soyabønner.

14. mai 2019

Torgeir Knag Fylkesnes

Lars Haltbrekken